

Politiska romaner

I ENGLAND finns, liksom i USA, en tradition av politisk roman-skrivning, med Disraeli, Kingsley, Trollope och Joyce Cary som några av de stora namnen under mer än ett århundrade. Särskilt två författare har under senare år med framgång fullföljt denna tradition. Wilfred Fienburgh utgav för några år sedan "No Love for Johnnie" (översatt till svenska med titeln "I stället för kärlek" och anmäld i Dagens Nyheter av Folke Isaksson). Maurice Edelman har tidigare vunnit en viss berömmelse med "Who Goes Home" och har i dagarna nått publiksuccé — och en mera måttlig kritikersuccé — med *The Minister* (Hamish Hamilton, 16 shilling). Ingen av dessa böcker hör enligt min mening till den betydande litteraturen. Men de ger en bild av engelsk politik i ordets mera egentliga och inskränkta mening: folklig agitation, politikernas relationer till sina valkretsar, sedvanor, debatter och intriger i parlamentet. Något liknande har vi inte på svenska.

Det uppseendeväckande i dessa romaner ligger delvis i att båda författarna gjort en aktiv politisk karriär. Fienburgh satt i underhuset som representant för labour från 1951 till sin död genom

olyckshändelse 1958 och hade både som parlamentariker och televisionistalare en ganska framträdande ställning. Edelman, också labour, tillhör underhuset sedan 1945 och räknas, vid femtio års ålder, till de mera respektabla "backbenchers", det vill säga han har en god politisk position, men anses knappast ha utsikt att

bli minister vid ett blivande regeringsskifte. Det är alltså män med erfarenhet och framgång inom sitt yrke som skildrat nutidiga brittisk politik.

Slående är att trots detta den kritiska och pessimistiska stämningen dominerar i de tre romanerna. Hos Fienburgh, vars bok är avgjort andra klass som roman men gripande som personligt dokument, spårar man rent av förakt för och leda vid hela den politiska verksamheten — boken kan läsas som ett vittnesbörd om att författaren längtar bort från den förljugenhet och den tarvliga som han finner ofrånkomliga i en karriär som propagandist

Den engelske författaren Maurice Edelman, vars roman "The Minister" Herbert Tingsten här skriver om.

och parlamentariker. Edelman framstår mera som en road amatör; han betraktar med en blandning av sympati, ironi och bitterhet växelspelet mellan politiska prestationer och personligt liv. I alla tre romanerna är politiken ett spel om makten, med taktiken som trumfkort, inställsamhet, förtal, utpressning och intriger som medel; här finns litet eller intet av idéer, patos och principer, och partierna är konkurrenter utan att i djupare mening vara motståndare. Man talar högstämt, lidelsefullt och till och med ursinnigt i parlamentet, inte för att man känner starkt, utan därför att man måste få valmännen att tro att man känner starkt; de våldsamma gesterna och aktionerna koncentreras mot hjärtanas trötthet och likgiltighet.

Edelmans nya roman — den skickligaste av de tre böcker jag här berört — får ett särskilt intresse genom sin ytterligt aktuella inriktning; det är Englands hållning till de nya afrikanska staterna som är ledmotivet i den politiska intrigen. Ministern för samväldet och kolonierna riskerar ett politiskt sammanbrott, därför att han vid en fest för en afrikansk ledare betygar Englands vilja till broderskap med de nya folken, men samtidigt till sin bordsdam viskar att han vill ha afrikanen "till broder, inte till sväger". Edelman ger ett spektakrum av åsikterna kring Afrika, från överste Blimp, som irriteras över all "negerkurtsen", till den idealism för vilken likställigheten och fördomsfriheten är ett stort politiskt mål. Segrare i det politiska spelet blir den minister som fällde det försiktiga uttrycket om broder och sväger: han överröstar fördomens viskning med halvt ärliga, halvt taktiska idealistiska deklamationer och blir på bokens sista sida Englands premiärminister.

HERBERT TINGSTEN

Återupprättad general

KRIMKRIGET har kanske det sämsta ryktet av alla 1800-talets större krig. De motsättningar som ledde England och Frankrike till krig mot Ryssland vid Turkiets sida var obetydliga, och någon lösning vanns inte ens på kort sikt. De militära aktionerna, koncentrerade till Krim och kulminerande i Sevastopols belägring och erövring, ter sig som en tävlan i oduglighet. Trots att drabbningarna var få och av begränsad omfattning, var truppernas lidanden och förluster stora på grund av provianteringssystemets och sjukvårdens uselhet, särskilt inom den engelska armén. Några heroiska legender formades: det brittiska lätta kavalleriets anfall vid Balaklava, Florence Nightingales besök hos de sjuka och sårade, Mac Mahons "jag är här och jag stannar här" inför ryktet att det stormade Malakov skulle sprängas i luften, ryssarnas av Tolstoj skildrade sega försvar av fortet kring Sevastopol. Men det främsta positiva resultatet av kriget berodde på att det sköttes så uselt och att för första gången detta klarlades för allmänheten genom de engelska krigskorrespondenternas rapporter. Följden blev för Englands del en reorganisation av militärförvaltningen och främst av sjukvården.

En populär men på grundliga källstudier byggd skildring av kriget och särskilt av den engelska överbefälhavaren lord Raglans insatser har i år publicerats av den förut som militärhistoriker kände Christopher Hibbert (*The Destruction of Lord Raglan, Longmans, 30 sh.*).

Författaren har framför allt velat visa att lord Raglan, ehuru inte någon stor fältherre, var en duglig arméchef, som ivrigt verkade för en human behandling av soldaterna och sökte avhjälpa de stora bristerna i proviantering, beklädnad och sjukvård. Med orätt

gjordes lord Raglan till syndabock vid avslöjandet av alla missförhållanden, medan skulden i själva verket låg i en föråldrad organisation, dåliga förberedelser och slarv och inkompetens hos Englands politiker och förvaltningsmyndigheter. Boken blir fängslande genom föreningen av systematisk analys och pittoreska detaljer.

Till den gamle lord Raglans svagheter hörde att han, Wellingtons adjutant i Spanien 45 år tidigare, ibland tog fel på de båda krigarna och kallade de ryska motståndarna "de förbannade fransoserna", men även de franska generalskollegerna översåg gärna med denna lilla besynnerlighet.

HERBERT TINGSTEN

in till sin stat... underligt att jag äldre känner mig gösa ceremonier. minnen tränger sig ut skulle inte be för att omvända sen kom efter allt band med att den n åtskilliga år sedan kom en lika fram lam. Därmed blev att för några år n trons och tuktern jälvbelätenhet och an alltid varit rikt och i den nya rolde på ett sätt som ades oro och mas På den punkten författarna — Lalle, Serrigny och eniga; det blir ett en framtida bioa hur denne man de Pétain" — för förmåga att finna h förnyelse på bakes nederlag.